

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravnški predstori: 2637 S. Lawdale av.
Office of publication: 2637 S. Lawdale av.
Telephone: Lawdale 4635.

LETO—YEAR XV. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 7. februarja (Feb. 7) 1922. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 31.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

OD KJE PRIHAJA DENAR ZA BOJ PROTI UNIJAM?

WALL STREET JE ODPRL SVOJE ZAKLADNICE.

3 temi milijoni upajo zrušiti organizacije stavbinih delavcev v Chicagu.

Chicago, Ill. — Stara in obče znana resnica je, da so organizacije stavbinih delavcev v Chicagu hrbitišče strokovnega delavskega gibanja v Chicagu. Podjetnikom se je posrečilo uničiti marsikatero strokovno organizacijo v Chicagu, ali kadar so se navadili na organizacije strokovno organiziranih delavcev, so si vselej skrhalo svoje zobe. Podjetniki so vsled tega prišli do zaključka, da morajo uničiti delavske strokovne organizacije stavbinih delavcev, in če so te uničene, bo lahko uničiti tudi druge delavske strokovne organizacije.

Ustanovil se je "meščanski komitej," v katerem ni enega stavbinskega podjetnika, marveč člani tega komiteja so znani na sprotniki strokovno organizirane delavstva. Ta komitej ima nalogo, da izvrši potrebno delo.

Kadar so strokovno organizirani delavci po svojih zastopnikih očitali temu komiteju, da je njegov cilj uničenje delavskih strokovnih organizacij, so vselej ti gospodje, ki tvorijo komitej, odločno izjavili, da so očitki krivični. Rekli so, da je njihov namen očiščenje stavbinske industrije vseh izrodov.

Zdaj so dokazi pri rokah, da je komitej, ki ima nabran ogromen sklad za stajkološtvo, prejel pomoč zunaj Chicaga.

Ali zdaj je prišel denar zunaj Chicaga temu komiteju v roke? Chicago je strateška točka v boju, ki so ga pričeli privatni bizniški interesi, da razbijajo delavske strokovne organizacije, da bodo delavci delali, kadar so strokovne organizacije razbite, za mezdo, ki jim jo ponudijo.

Priprave se na glas, da zbirajo v Chicagu sklad treh milijonov dolarjev, da lahko vodijo boj skozi pet let. Vprašujejo tudi biznismane v Chicagu, da naj prispevajo denar in ta trimilijonski sklad. Ali zdaj že potrošijo na leto \$3,800,000 samo za oboževane hlapce, ki služijo v protidelavski vojni. Zdaj izmetavajo še druge milijone za drugo delo.

Iz tega sledi, da so biznismani v Chicagu res neumni, ako podpirajo ta komitej z denarnimi prispevki, ker jim ni treba dajati take podpore. Velebizniški interesi zunaj Chicaga pošiljajo milijone v Chicago, da financirajo boj proti delavskim organizacijam. Ti trije milijoni dolarjev, ki jih nameravajo nabrati v Chicagu, so le majhen del vsote, ki jo nameravajo privatni velebizniški interesi potrošiti v protidelavskem boju.

Da vzbude razredno zavednost med privatnimi bizniškimi interesi v Chicagu, razpošiljajo okrožnice biznismanom, na katerih so tiskana imena članov denarne in efektne borze in drugih podjetniških organizacij. Na stotine, da na tisoče takih okrožnic je razposlanih in na sode denarja se izmeče za take okrožnice, ki faktično koristijo le tiskarski tvrdki, ki dela z neorganiziranimi delavci.

V teh okrožnicah povdarjajo, da so delavske organizacije "falotske" in da hočejo biznismane odrešiti organiziranih "lumpov." Seveda ni v teh okrožnicah povedane besedice, da nameravajo iztrgati stavbinsko industrijo organiziranim delavcem in jo izročiti "falotskim" podjetnikom. Namen teh okrožnic je jasen kot beli dan. Z njimi hočejo diskreditirati delavske strokovne organizacije.

Neki podjetnik je izročil delavskemu listu "The New Majority" list, ki ga je prejel. Šel je v pisarno "meščanskega komiteja" in rekel, da je prišel po informacije, predno se odloči, kolik

OGRSKI DELAVCI SO SE DVIGNILI PROTI BELEMU TERORJU.

Dunaj, 6. febr. — (Federated Press.) — Prvič, odkar je padla ogrska sovjetska republika, so se ogrski delavci postavili po robu belemu terorju. Delavci v munijski tovarni blizu Budapešte so nedavno odprli svoj kino v Delavskem domu. Nazadnji so naredili s pomočjo oddelka bele garde oboževan napad na delavsko gledališče, toda morali so pobeigniti, ko je več tisoč delavcev stopilo v obrambo njihove institucije. Od tistega časa imajo mir pred nazadnjaki.

ALI NI VLADA REŠILA ŽELEZNIC POLOMA?

PRIVATNI ŽELEZNIŠKI INTERESI BI RADI ZAKRILI RESNICO!

Resnični dogodki se pa ne dajo tako hitro izbrisati

Washington, D. C. (Federated Press. Laurence Todd). — Tri resnice, ki jih je navedel W. G. McAdoo, bivši železniški ravnatelj pred senatnim odsekom za meddržavno trgovino, so učinkovale na železniške in druge napredne organizacije, da so zahtevale, da železnice postanejo splošna ljudska lastnina in da se na njih uvede demokratična uprava.

McAdoo je pokazal, da je vlada prezela železnice sredi vojne in konfuzije, ko so železnice odnevale za obratovanjem. Pokazal je, da železniške družbe lahko veliko prihranijo, ako se odpravi bedasta konkurenca in se železnice obratujejo centralno in skupaj. Povedal je, da bi se napravili še večji prihranki, ako bi bil obrat še popolnejše centraliziran.

Končno je pokazal, da stroški naraščajo, ker je oprema v slabem stanju ali pa preživela in jo je treba nadomestiti z novo in moderno opremo. V tem oziru se popolnoma strinja s Henry Fordom.

Znani ekonomičar G. Plumb, ki je sedel blizu in poslušal, se je smehljaj, ko je slišal ponavljati njegovo analizo o železniškem položaju iz ust bivšega železniškega ravnatelja. Predsedniki osem ali deset železniških organizacij, ki so bili navzoči pri zaslišanju, so pritrjevali, da je resnica, kar govori McAdoo. Senator Cummins, predsednik odseka, ni nikomur zastavil vprašanj, kajti bil je presenečen od McAdoojevega detajliranega poročila, ravno tako pa tudi od skuenj, ki si jih je pridobila vlada.

Jasno je bilo, kot je rekel McAdoo, da je vlada s svojo intervencijo rešila železnice, katerih oprema je bila zastarela in jo je bilo treba zavreči. Dalje je bilo jasno in razumljivo, da se gospodarski položaj zboljša, ako vlada prevzame obratovanje železnice in ga vodi centralizirano.

Predsedniki železniških organizacij so takrat zapustili konferenco privrkat z nado, da se nekaj stori za ureditve Plumbovega načrta, od kar je bil sprejet Esch-Cumminsov transportni zakon.

Voditelji organiziranih železničarjev so bili zelo previdni, da spregovore o izvaji Lewisa, predsednika rudarske organizacije U. M. W. of A., ki se je nanašala na obrambno zvezo železničarjev in rudarjev proti znižanju mezde, ampak so našli največjo oporo v izvaji McAdooja, da se združijo v skupni želji, da železnice in rudniki postanejo splošna ljudska lastnina. V obrambni zvezi samo za odvrnitev znižanja mezde ne vidijo železničarji zadostnih vzrokov za zvezo.

Ko je rudarska organizacija U. M. W. of A. obdržavala svojo konvencijo v septembru 1919 v

PROGRESOVCI NE ODOBRAVAJO KENYONOVEGA KORAKA.

KAJTI STORIL GA JE, KO SO PRIČELI VPOŠTEVATI FARMARSKI BLOK.

Pa tudi Kenyon je v zadregi zaradi sedanje kritike.

Washington, D. C. (Federated Press). — Progresovci obžalujejo, da je Kenyon sprejel službo sodnika, ki mu jo je ponudil predsednik ob času, ko se je farmarski blok pričel razvijati v pravo opozicijsko stranko in obenem je pričel dobiti tudi vpliv. Kenyon sam je zdaj razočaran in v zadregi, ker ga smatrajo nekateri njegovi tovariši za "omahljivca," ko ga najbolj potrebujejo.

Njegovi prijatelji pravijo, da je ta korak "nesrečen" in "strašna zmota," med tem ko pravijo drugi, ki niso tako prizanesljivi v svoji kritiki, da je sramota, da je Harding tako dobro službo ponudil omahljivemu človeku. Oni prerokujejo, da se farmarski blok razpusti, ker postoji iz dveh skupin, ki ne moreta delati skupaj. Na levici so senatorji La Follette, Ladd in Norris, na desnici pa McNary, Capper, Willis, Norbeck in farmarjem prijazni političarji kot Lenroot, McCormick, Townsend in Kellogg. Kenyon je mož, ki je držal skupaj obe skupini in s katerim so bili pripravljeno govoriti tudi demokrati iz poljedelskih držav. Kenyon je zdaj zunaj in najbrž bodo senatorji La Follette, Ladd in Norris glasovali z demokrati pri vseh važnih vprašanjih, McNary-Capperjeva skupina bo pa blodila semintje med tem blokom in staro gardo v republikanski stranki, kateri sta Kellogg in Lenroot važna svetovalca.

Prvi resni preizkušnji bo farmarski blok podvržen, ko pride na dnevni red Laddova predloga, ki določa stalne cene za pšenico, koruzo, bombaž in volno. Pri zaslišanju je ta predloga prejela močno podporo. Farmarske organizacije podpirajo predlogo. Hardingovi emisarji so bili v glavnem mestu na delu, da se zaslihanje ustavi. Toda zdi se, da so prišli prepozno. Senatni odsek bo predložil predlogo senatu in mogoče se vrši glasovanje o nji še v tem zasedanju.

Ladd-Sinclairjeva predloga določa, da se žitna korporacija Združenih držav zopet ustanovi in določa ceno za pridelek let 1922-23-24-25 in 26. Cena za letošnjo severno spomladansko pšenico naj bo v Chicagu za bušelj \$1.50, v Minneapolisu pa \$1.46. Za koruzo št. 2 naj bo cena 85 centov v Chicagu. Za funt bombaža je cena v New Orleansu določena na osemnajst centov; za neopranu volno v Bostonu in St. Louisu pa 55 centov.

Poljedelski in delavski tajnik in predsednik meddržavne trgovske komisije imajo pravico letos 1. avgusta določiti ceno za letos in tri naslednja leta.

Ako bo Capper-McNaryjeva skupina podpirala to predlogo, tedaj ostane farmarski blok pri življenju.

FORD JE ZOPET ENO ZAGODL SVOJIM TOVARIŠEM.

Detroit, Mich. — Lincoln Motor kompanija je postala lastnina Henry Forda. Plačal je zanjo osem milijonov dolarjev. Kompanija je bankrotirala in Ford jo je kupil. Bil je edini kupec, ker so drugi prišli prepozno.

Komaj je kupil kompanijo, je Fordov sin naznanil, da prične podjetje zopet obratovati v ponedeljek zjutraj s šest sto uslužbenci. Ali prišlo je še drugo razočaranje. Henry M. Leland, ki bo vodil še nadalje to podjetje, je naznanil, da se cene znižajo od osem sto do tisoč dve sto dolarjev.

INFLUENCA SE SIRI.

Chicago, Ill. — Influenca ni ostala le v New Yorku, ampak se je pričela širiti proti zapadu. V soboto je na pr. v Chicagu obolelo trideset oseb na influenco in šest in štirideset oseb na plućnici. Dve osebi sta umrli.

Influenca se pa ni pojavila le v Chicagu in New Yorku, marveč poročila zdaj govore, da se je precej razširila, ne nastopa pa tako silno kot zadnjikrat in zahteva manj človeških žrtev.

JAPONSKA ANEKTIRALA NEMŠKE OTOKE.

Plod nove vojne v pacifičnem paktu, ki je bil včeraj podpisan.

DRUGA VERSALSKA KONFERENCA KONČANA.

Washington, D. C. — Pogodba četverosporzuma, ki ima "ohraniti mir" na Pacifiku, je plod nove vojne. V dodatnem členu pogodbe je namreč par vrstic besedila, ki se glasi, da bivši nemški otoki v severnem Pacifiku, katere je mirovna konferenca v Versaillesu poverila Japonski v upravo v imenu lige narodov, so zdaj "otokška posest japonskega cesarstva".

Ta člen je bil sprejet na plenarni seji razorožitvene konference zadnjo soboto z namenom, da razčisti pomen originalnih štirih členov pacifičnega pakta, ki je povzročil greej viharja v ameriškem senatu. V originalnem paktu je rečeno, da pogodbene stranke jamčijo za status quo vseh pacifičnih otokov, vtelevi tudi otok, ki tvorijo japonsko cesarstvo. To pomeni, da morajo Združene države pomagati Japonski, ako se ta zaplete v vojno s Kitajsko, Rusijo ali katero drugo državo, ki ni v četverosporzumu.

Veliko število ameriških senatorjev je takoj protestiralo proti temu zaključku in Hughes je bil primoran sestaviti dodatni člen, ki pojasnjuje, da otoki japonskega cesarstva so izveti iz protekcije pacifične aljanse, zraven pa omenja ta člen, da pacifična ententa skrbi, da vsi otoki v severnem Pacifiku ostanejo v posesti tistih sil, ki jih danes posedujejo. Med te otoke spadajo tudi bivši nemški otoki. Po versalski pogodbi ima Japonska mandat teh otokov. V pacifični pogodbi pa ni nikjer besede "mandat", temveč se govori o "posesti" kakor da so otoki že japonska lastnina. Ako prizadete države ratificirajo ta člen, tedaj priznajo, da je Japonska anektirala nemške otoke.

Washingtonska pogodba bo torej rodila razočaranja in prepire kakor versalska pogodba — in vsi ti prepiri lahko vodijo v vojno.

Washington, D. C. — Razorožitvena konferenca je bila končana v ponedeljek predpoldne. Delegatje so podpisali pet pogodb, ki so jih zmesili v nekaj dni manj kot tri mesece. Pogodbe so:

Pogodba Združenih držav, Anglije, Francije, Italije in Japonske za omejitve bojnih mornaric.

Pogodba istih držav za omejitve podmornikov in odpravo strupenih plinov v vojni.

Pogodba Amerike, Anglije, Francije, Italije in Japonske za obrano miru na Pacifiku.

Pogodba devetih držav, obsegajoča splošen program napram Kitajski.

Pogodba devetih držav glede kitajske carine.

Hughes je prvi podpisal pakte za Združene države, nato je sledil Balfour za Veliko Britanijo itd.

Inozemski delegatje odpotujejo domov še ta teden.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo jasno. Menjšajo se vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 32, najnižja 18. Solnce izide ob 6:58, zaide ob 5:11.

STAVKE V NEMČIJI SE ŠIRIJO BOLJINBOLJ.

Berlin je brez vode in v temi; tovarne zapirajo vrata.

VLADA SE POGAJA BREZ USPEHA.

Berlin, 6. febr. — Položaj stavke železničarjev je nespremenjen, medtem se pa razširja generalni štrajk. Kriza v Berlinu je velika. Vodovod ne deluje, premoaga je zmanjkalo in mesto je v temi. K sreči je zapadel sneg prejšnjo noč in Berlinčani ga nosijo v hiše in tajajo v vodo. Gledališča in velike kavarnarje, restavracije ter hoteli so zaprti.

Berlinski župan je povabil odbornike občinskih nameščencev na sestanek v svrhu pogajanj, toda odborniki se niso odzvali.

Nemčija je že od zadnje srede popolnoma odrezana od zunanje ga sveta. Vse železniške zveze s Holandijo, Poljsko in Švicco so prekinjene. Edino ob Renu, kjer zavezniške čete kontrolirajo položaj, vozijo vladi, toda čim pridejo iz okupacijske cone jih stavarji takoj ustavijo in pošljejo nazaj.

Vojaške čete stražijo kolodvori v Berlinu. Vlado ukrepi za potlačenje stavke so se popolnoma izjalovili.

Berlin, 6. febr. — Stavka občinskih nameščencev v Berlinu je zdaj popolna. Vse mestne naprave za proizvodnjo plina, elektrike in vodovodni sistem počiva. Cestne železnice so tudi prenehale obratovati.

Berlin je bil snoči v temi. Petrolej in sveče so dale edino razsvetljavo v hišah. Kriza je velika, ker je zmanjkalo pitne vode; celo bolničarje nimajo vode niti razsvetljave.

Vsa večja mesta so izolirana. Železničarji so včeraj paralizirali Badensko. Industrije prehajajo v suspenzijo druga za drugo valed pomankanja premoga. Pojavilo se je nebrojne lokalne stavke iz simpatij do železničarjev. Pekarije v Berlinu so omejile produkcijo.

Vlada je v neprestanem pogajanju z voditelji Zveze strokovnih organizacij, ali do danes brez uspeha.

VETERANI SVETOVNE VOJNE POZIVAJO LEGIJONARJE NA DEBATO.

Minneapolis, Ind. — (Federated Press). — Chas. O. Parsons, glavni organizator "World War Veterans", napredne organizacije bivših vojakov, je javno pozval A. A. Van Dyka, poveljnika Ameriške legije v Minnesoti, na več debato o delavskih in socialnih vprašanjih. Parsons je obtožil sedanje voditelje Ameriške legije, da povsod pomagajo kapitalistom pri zatiranju delavskih organizacij. Parsons, ki je pred kratkem protovolno vso Ameriko, pravi: "Vse postaje Ameriške legije na Vzhodu podpirajo delodajalce pri razbijanju štrajkov. V Zapadni Virginiji so lokalni odvetniki in tajniki trgovskih zbornic poveljniki legije in kot taki nastopajo proti rudarjem v vsakem slučaju spora. V Kansasu so legijonarji zavezniški trgovske zbornice v boju proti farmarski organizaciji Narodne neustranske lige. Tako delajo legijonarji v Wisconsinu, Minnesoti in po vseh državah na Zapadu."

Sinfajnovke za irsko republiko.

Dublin, 6. febr. — Šesto delegatje, večinoma mladih deklic, zastopajočih ženske sinfajnovske organizacije na Irskem, se je večer izrekli za republiko na zboru v Dublinu. Ženske so tudi sprejele resolucijo s pozivom na vse Irke, da pri bodočih volitvah volijo le take kandidate, ki so zvesti republikli. Grofica Markievicz je predsednica konvencije. Resolucija za mirovno pogodbo z Anglijo je bila zavrnjena z veliko večino.

BANKROTI NARAŠČAJO — ZNAMENJE NORMALNIH CASOV?

Milwaukee, Wis. — (Federated Press.) — Ako pojde tako dalje kot je bilo v januarju, tedaj bo letos še enkrat toliko bankrotov v tem mestu kakor jih je bilo lani. Tako poroča uradnik John F. Harper. V prejšnjem letu je bilo povprečno vsak mesec dvajset bankrotov, toda letos v januarju jih je bilo 38. Skupaj je lani bankrotiralo 240 podjetij, predlanskim pa 188.

AMERIŠKI KAPITAL V SOVJETSKI RUSIJI.

Američani financirali prvo uvozo in izvozo tvrdko.

SOVJETSKA VLADA IMA NAJVEČ DELNIC.

Moskva, Sovjetska Rusija, 5. febr. — Ameriški kapital je podprl prvo veliko tvrdko za izvažanje in uvažanje blaga, ki se je pravkar ustanovila v Moskvi. Glavni ustanovitelj tvrdke je neki Steinberg, ki je pred vojno vodil obširno mednarodno trgovino v Rigi, in z njim vred so zainteresirani ameriški in estonski kapitalisti. Tomlin, drug Steinberga, predstavlja ameriške kapitaliste.

Nova družba ima petnajst milijonov zlatih rubljev glavnice. Glavnica je razdeljena na 15,000 deležev. Tomlin in Steinberg imata 4000 delnic, sovjetska vlada je pa vzela 8000 delnic. Vrhovni svet narodne ekonomije in konsulariji za vnanjo trgovino sta vzela ostale delnice, vsak po 2500. Sovjeti imajo torej popolno kontrolo nad družbo. Ruska vlada ni plačala za delnice, prejemala pa bo dividendo. Vrhovni svet narodne ekonomije plača svoje delnice v šest mesecih. Steinberg in Tomlin sta plačala eno tretjino njunega kapitala v sovjetskih rubljih, dve tretjini pa v inozemskem denarju preko neke angleške banke.

Družba bo imela pet ravnateljstev in trije predstavljajo sovjetsko vlado. Steinberg bo upravni direktor s polno oblastjo za tri leta. Vlada imenuje pomožnega direktorja. Družba je dobila monopol za nakupovanje kože in krzna pod pogojem, da založi sovjetsko vlado vsako leto z 2,200,000 mahljuni kožami in 5,400,000 velikimi kožami. Družba ima pravico importirati kakršnokoli blago, od katerega bo plačevala carino.

MILITARISTIČNA PROPAGANDA V JAVNIH ŠOLAH.

Milwaukee, Wis. — (Federated Press.) — Miss H. E. Thomas, prejšnja socialistična šolska nadzornica, je na zboru ženskega mirovnega društva pred nekaj dnevi opozorila javnost, da propaganda za militarizem še ni pomehala v javnih šolah. Šteparski patriotizem še vedno kraljuje v šolah kakor ob času vojne in narodnostna mržnja se še zmirom utepuje v mladino. Miss Thomas je rekla, da vsa propaganda za mir ne bo nič pomagala dokler obstoje sedanje ekonomske razmere.

ČE NI MERE PRI ŽGANJU!

Waukegan, Ill. — Aretirali so Ignatz Potza in še dva njegova tovariša, ki so se vozili v avtomobilu s hitrijo do 80 milj v uri, ko je bil na poljanja William Peterse oddan strel, ki je lovil blazne vozače. Ignatz Potz je dejanje priznal, a je dodal, da je bil tako pijan od žganja, da ni vedel, kaj počne.

Veleporota v marcu bo sodila o njunem dejanju.

ČETVORČKI.

Lexington, Ky. — Mrs. R. Holbrook, žena farmarja blizu Sandy Hooka, je porodila četvorčke.

(Dalje na 3. strani.)

(Dalje na 3. strani.)

(Dalje na 3. strani.)

(Dalje na 3. strani.)

(Dalje na 3. strani.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v ohlepanju n. pr. (Jan. 31-22) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

ALI SMO AMERIŠKI DELAVCI?

Če se zavedamo, da smo ameriški delavci, tedaj ne moremo simpatizirati z onimi, ki hočejo za vsako ceno uničiti delavske organizacije in uvesti "odprto delavnico". Metode, ki se jih poslužujejo delavcem sovražni elementi za uničenje delavskih organizacij, niso le nemoralne, ampak so tudi nekrščanske, čeprav se vsi nasprotniki delavske organizacije ponosno trkajo po prsih, da so dobri kristjani.

Delavcem sovražni elementi so potrošili milijone za oglase v listih, da slikajo organizirano delavstvo v najbolj črnih barvah. Ali pogledjmo si način boja tega delavcem sovražnega elementa in takoj se prepričamo, da hoče ta element oropati delavce v ameriški ustavi zajamčenih pravic svobode govora, tiska in zborovanja.

Pa to še ni vse. Z agitacijo proti delavskim organizacijam se je obnem pojavila velika poplava za znižanje mezd. Farmarjem so znižali cene za njih pridelke, cene so pa v prodaji na drobno ostale visoke. Ko so farmarje pritisnili ob steno, so se navalili ravno tisti elementi, ki imajo svoj glavni stan v Wall Streetu, na delavce, da jim vsilijo take suženjske življenske razmere, ki se lahko imenujejo vse, in more se pa reči o njih, da so ameriške.

Čas je prišel, ko se morajo delavci zbuditi iz letargije in se zavedati, da so ameriški delavci. Njih sveta dolžnost je, da varujejo v ustavi zajamčene pravice, za katere jih hoče gotov delavcem sovražen element oropati. Da se delavci lahko uspešno postavijo v bran proti temu elementu, pa danes ne zadostuje več, da so organizirani le strokovno. Politična organizacija mora postati tisto sredstvo, da se uči ta protidelavski element spoštovati ustavo in v nji zajamčene pravice.

Jesen bo kmalu tukaj, čeprav smo šele v začetku leta. V jeseni bodo pa zopet kongresne volitve in volitve za razne zakonodajne zbornice. Do jeseni je treba, da delavci spopolnijo svojo politično organizacijo, da pojdejo lahko v boj z volilnim listkom proti delavcem sovražnim elementom, ki hočejo delavcem vzeti v ustavi zajamčene pravice. Ameriški delavec mora pokazati, da je res ameriški delavec. Pokazati mora, da se zaveda važnosti volitev in da ne sledi profesionalnim političarjem, ki prejema svoje ukaze od delavcem sovražnega elementa v Wall Streetu. Prazno govoričenje in protesti ne bodo vplivali na delavcem sovražni element, dokler se ta element zaveda, da ameriški delavec sledi omamljivemu klicu profesionalnega političarja republikanske ali demokratične stranke. Pet milijonov socialističnih glasov bo napravilo večji učinek na gospodo v Wall Streetu, kot vsi protesti, ki jih sprejemajo delavske strokovne organizacije proti nasilju, ki se izvaja proti delavskim organizatorjem posebno v južnih državah. In če bi bilo oddanih še par milijonov več socialističnih glasov, bi gospodje v Wall Streetu, ki brijejo norce iz farmarjev in delavcev, pričeli kmalu trezno misliti.

Ako se delavci in farmarji ne pripravijo letos za volitve v jeseni in ne pokažejo gospodi v Wall Streetu, da se delavec in farmar ne dasta več voditi od profesionalnih političarjev na konopcu, tedaj pričakujemo, da bo v prihodnjem letu še slabše, kot je bilo lani in kot bo letos.

Delavci učite in širite zavest. Učite svoje tovariše, kako velike važnosti so volitve za vsakega ameriškega delavca. Od izida volitev je odvisno, kakšna bo bodočnost. Delavci, ki se zavedajo te resnice, jo ne smejo obdržati zase, ampak razložiti jo morajo tudi drugim, da jo tudi izid volitev. In če ta izid ni dovoljen za delavce, tedaj razumejo. Od dela vseh zavednih delavcev je odvisen ne morejo delavci nikogar dolžiti, da je kriv, če se jim godi slabo, so brez dela, trpe glad in prenašajo še druga trpljenja. Slab izid volitev le govori, da je bilo izvršenega premalo podučnega dela in da je treba pri prihodnjih volitvah izvršiti še več podučnega dela in agitacije.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Franklin, Kans. — Listine, katere mora sedaj vsak delavec podpisati, če hoče nastopiti "prostovoljno" delo, romajo od Kajfeža do Heroda predno pridejo na distriktni urad. Če so odgovorni na vprašanja za sedanje voditelje dovolji, tedaj je še treba plačati novo pristopnino za organizacijo, čeprav so nekateri že skozi dvajset let člani iste. Poleg pristopnine pa je treba tudi plačati ves zaostali asmesent in "kaznen", ki pa ne vem, zakaj je nalozena.

Vse to so znaki, da nas hoče lastna organizacija zasužnjiti. Kako naj se potemtakem nadejamo od podjetnikov večje svobode in dobrega postopanja z delavci, če organizacija sama postopa kolikor more brutalno in hoče, da bi bili za vedno zasužnjeni. Nikakor se ne moremo nadejati zmag, če vlada med delavstvom taka nesolidarnost pri vodstvu pa največja korupcija.

Ko so pri zadnjem pohodu zalotile žene nekoga pri delu, se je izgovarjal, da mu je žena ukazala, da mora na delo. Ni se čuditi, ker je bil Američan, torej bolj dovteten za tako delo, toda pri vsem tem se je pojavila tudi med našimi rojakinjami ta bolezen. Nekaj junake na pohodu so bile pripravljene razbijati lonce "prostovoljcem", sedaj pa molče, ko so pričeli njih lastni sinovi in moške opravljati isto delo še pod sramotnejšimi pogoji, pa se nič ne vznemirjajo. Izkušnja je huda in trpljenje je veliko, toda nepustimo se preslepiti in vtrajajmo.

Nabolj čudno je, da so oni, ki so se lotili dela skoro sami imoviti rojaki, ki imajo po enega ali pa nobenega otroka. Svoječasno je nek rojak izjavil, da bo prej zapravil vseh prihranjenih \$3000, kakor da se bo podal na delo, pokazalo se pa je, da je bil on med prvimi pri rovu. Tudi nekateri pečlarji, ki jim ni prav nikake sile, so šli na delo, a tri tedne prej so še popivali in se niso prav nič zmenili, da bi kdaj šli na delo. Sedaj se jim mudi, da bi pomagali čimprej doseči poraz na njih samih.

Premogarske žene pozivljamo, naj pomagajo nadalje. Navdušujete svoje malodušne može in mislite na vaše otroke, ki bodo še toliko bednejši, če se bodo moške sedaj podali. Ako odjenjamo topot, bodo pritisnili vedno bolj, dokler ne bomo popolni sužnji, odvisni od milosti podjetnikov. Hudo je, a združimo se, da bomo močni in lahko dosegli zmag. — Josephine Tratnik.

Johnston City, Ill. — Kamorkoli hočemo pogledati, bodaj v liste ali razgovore, nikjer ne slišimo kaj dobrega kakor samo slabo in slabo. Na dnevnem redu so tatvine, uboj, samomor, brezposelnost in lakota. Po razvijanju zavesti med delavstvom bi človek sodil, da to še ne bo tako kmalu odpravljeno.

V soboto 28. januarja je prišel "demokratičen" list iz St. Louisa brez vsakega sramu vest, da so našli zmrzlo ženo na njenem stanovanju. Ničesar ni imela, da bi zakurila svoje stanovanje, svojo obleko pa je v strahu, da ji bodo zmrznili trije otroci, slekla in jih odela. Sama je na ta način podlegla silnemu mrazu. Te žene moč je odšel pred par meseci iskati si dela, pa se še ni vrnil. To se ni pripetilo v kraju, kjer ni nobenega premogorova, temveč v St. Louisu, ki je obkrožen od tisočev premogorov in delajo rudarji v njih največ po tri dni v tednu, a dosti njih je, ki ne delajo niti eden dan. Na tisoče železniških vozov, polnih premoža stoji po tračnicah velikih postaj, a vzle temu je morala uboga proletarska žena umreti radi mraza.

Ne morem pojmiti, kako je mogel urednik lista, ki zastopa današnje gospodarsko družbo, opisati to vest na tako suhoparen način in tudi ne morem pojmiti delavstva, da vzle vsem takim dogodkom, ki se pojavljajo dan na dan, mirno gledajo početje mogoteev.

Ravno ta dan, ko to pišem, se je ustrelila v St. Louisu američanka, o čemur pa ne vedo še pravih vzrokov, ki so tudi brezdvomno le glad in revščina.

Premogarji imamo torej še dva pišla meseca do preteka pogodbe. Obe stranki se pripravljata. Čujejo se različni govori; o Illinoisu se govori, da bodo tam ostale iste plače za premogarje kot so bile do sedaj, to se lahko trdi sklepa po Lewisovem pozivu na konferenco, kamor so se odzvali podjetniki iz Illinoisa. Oni vedo da je Illinois jedro U. M. W. of A., a so tudi pripravljani se nadejati imeti pogodbo z organizacijo.

Ne vemo, kako bo potekla konvencija rudarske organizacije, pač pa lahko že naprej sklepamo, da boj ne bo tako enostaven in brzkone huji kakor kdaj prej. Vse slovenske in hrvaške rudarje, ki še niso člani U. M. W. of A. pozivljamo, naj se priključijo organizaciji najkasneje do 1. aprila. Ako bo prišlo do boja itak ne morejo pri tem ničesar izgubiti, samo naj nikdar ne proizvajajo premoža za tako ceno, da bi ne mogli za isto izhajati s svojo družino. Če bi neorganizirani rudarji pojmlili, kako mnogo škodujejo sebi in nam, bi nikdar ne prešli za orodje tako dolgo, dokler bi ne bili organizirani. Pa stite, da vas izsesavajo za mulenkostno plačo in pri tem ne mislite na blagostanje naše in vaše dece.

V zadnjem mojem dopisu je stalo, da mi za vse plačamo, toda pisano bi moralo biti, da dobimo plačano za ves izvanredni posel. — Tony Shragal.

Edison, Kans. — Do zadnjega časa so bili rudarji v Kansasu slojni v svojih principih, tedaj pa, ko je Lewis pristopil na stran naših izkoriščevalcev in to odločno pokazal, se je pričel tudi med delavskimi vrstami kazati mal razdor. Ta razdor je Lewis dobro zasnoval, ker vedel je, da bodo omahljivi, boječ se, stopili na njegovo stran. Če človek odgovori na ona vprašanja tako, da bo po volji Lewisu in njegovim pristašem, tedaj s tem sam sebe obtožuje pred kompanijo in svojo osebo spravlja na tako sramotno stopinjo, da se ni bati, da bi kak treznomislec rudar vprašanja podpisal. Na vsa vprašanja je tudi treba priseči, da je govoril resnico pred notarjem, pri čemur je torej zelo potrebna opreznost, da koga ne zapeljejo s podpisanjem teh pol, ker bi pozneje rudar, če ne bi bil prav suženj pri podjetnikih, kršil prisego in bi bil lahko obtožen krive prisage.

Delegatom, ki se bodo zbrali tekom tega meseca na konvenciji rudarjev, priporočam, da store svojo dolžnost in popravijo krivico, ki se nam je godila po Lewisu s tem, da ga enkrat za vselej izključijo iz organizacije. Predvsem pa naj se ozirajo na principe organizacije in upoštevajo veliko večnost sedanjega boja. Zapomnijo naj si, da zakon, ki hočejo, da bo ostal v Kansasu, se bo razširil po vseh Združenih državah, ako bomo podlegli. — Stavkar.

Wick Haven, Pa. — Z obratovanjem v rovi smo še na slabšem kot smo bili lanskega leta. Rov, o katerem sem zadnjič pisal, da obratuje še dovolj redno, obratuje sedaj samo s polovičnim časom.

Pittsburgh premogovna družba je po Novem letu izstavila čisto novo lestvico, prav podobno oni iz leta 1914, če pa človek gre v njeno prodajalno, vidi še akoro iste cene kot so bile v vojnem času. Je pač tako danes, da nam podjetniki lahko jemljejo na vseh koncih in krajih brez vsakega greha, sestradan delavce pa je zaprt, če ukrade hlebec kruha.

Druga leta je navadno naša družba pred potekom pogodbe zaprla rove za nekaj tednov ali pa več, česar pa letos ne bo, saj nanzanila nam je že sedaj, da bo s prvimi aprilom uvedla "kompanjsko mezdo" po \$4.50. Če bi ne bili organizirani, bi gotovo moralo pri tem ostati.

Rojak je zopet vzel moj dopis v Prosveti za naperjenega proti njemu. Povedal sem mu osebno in mu pojasnjujem ponovno, da se ne tiče njega in ne kakega drugega rojaka. Bil sem pri volji plačati mu za vožnjo, da se prepriča o vsem. Če se mu zli grdo zahtevati krstni list, tedaj to zadene mene, saj sem ga jaz zahteval. Meni se nikakor ne zli grdo zahtevati krstnega lista, saj to je samo nedolžen papir, ki služi za nekako izkazilo. Upam, da rojak še ni pozabil, kaka je pred leti bil zadet po do-

pisu "Potokarjev fene v Chicago" in se jezil radi nerazumljivosti. Tako upam, bo tudi sedaj prišel misliti o stvari in ko bo spoznal zmoto, odnehal. — Če bi bil jaz mislil zadnjič, ko sem pisal dopis v javnost, na kako osebno, bi bil povedal rojaku osebno. — Lukas Kralj.

Ringo, Kans. — Bilo je poročano o končni stavki v Kansasu in nato tudi, da se nadaljuje, zato mislimo, da ne bo nikdo rojakov hodil v to državo od drugod, ker se stavka nadaljuje. Podjetniki bi radi imeli "odprto delavnico", zato se niso hoteli ukloniti zahtevi stavkarjev, da se prične z delom pod starimi pogoji.

Bittnerjevi agenti dobro delujejo, zato so res nekateri izgubili upanje in podpisalo dotična vprašanja z odgovori. O tem je tudi nekaj Slovencev prelomilo pravila U. M. of A., za kar bodo pa morali drago plačati, kakor se sedaj opaža.

V rovu št. 45 je pred par dnevi imel nek slovenski farmar pravo amolo. Imel je namreč za kakih 30 dolarjev mere v prostoru, prišli pa je bos in mu izmeril vse skupaj za tri dolarje. Rojak je bil ves iz sebe, kakor bi bil vsakdo na njegovem mestu in je pričel zmerjati bosa z različni prijimi ter da bo poklical komitej, ako ne bo plačal, kolikor mu gre. "Kako ga boš pa klical, kje ga imaš? Ali ne veš, da si stavkokaz?" se mu je rogala bos, ki je drugi dan poklical šerifa, da je vtknil za mrežo delavca, ki zahteva več kakor mu on dovoljuje. Sodnik je dotičnega rojaka zopet "osmukal" za 50 dolarjev. Tako imamo lepo sliko, kako bi se nam godilo, če bi se vrnil na delo sedaj. Kaj bi počeli podjetniki šele pozneje z nami, ko bi oni dosegli zmag, ki še sedaj, ko upajo, da bodo speljali delavce tako kruto postopajo z njimi.

Mater Jones je poslušala 6000 rudarjev na raznih shodih v Mulberryju, Franklinu in Frontenu. Na dan je prinašala grozne spomine o doživljajih v Coloradoju med stavko v letu 1914. Oživela je že ostarele grozne spomine in povedala, koliko so vredna naša življenja v očeh podjetnikov. Edini moramo biti, da bomo močni, to je bil cilj njenega govora.

Nekaj vas je rojakov, ki ste poslušali 93 let staro ženo, udeleženico pri naših bojih, toda šli ste preko njenih besed. Kakor nalašč ste šli že drugi dan na delo in obrnili hrbet pravi uniji.

Mati Jones se nahaja še sedaj v Kansasu med rudarji. Obiskala je Howata in Dorehija v ječi. V kratkem času bo odšla v Indianapolis, kjer bo pričela konvencija rudarjev, kakor se čuje, 14. t. m. Konvenciji bo prisostvovala mati Jones in v njo stavimo zadnje svoje upanje.

Rojaki, ki hoste zastopani kot delegatje pri konvenciji, vas pozivljamo, da oddate svoje glasove nam v prid in pomagajte izvoliti človeka, ki bo v resnici vreden, da načeluje U. M. W. of A. Ako boste še nadalje pustili vladati Lewisu, tedaj je nevarnost za vas, da boste v kratkem času tudi vi občutili enako krivico kakor jo občutimo mi.

Malo organiziranih rudarjev je, ki bi ne poznali nekdanjega predsednika 5. distrikta v Pennsylvaniji. Ta je delal sporazumno s podjetniki kakor dela danes Lewis in malone spravil cel distrikt s 100.000 člani v propast. Bil je pravočasno zasačen in spravljen na varno. Ta "vzorni" predsednik je zopet dobil moč od Lewisa in načeluje 14. distriktu (sedaj samim njemu enakim). Od njega izdani listi z vprašanji, na katere je moral vsak, ki je hotel delo dobiti, odgovoriti, so že sedaj prepovedani, ker so bili protidržavni. Vprašanja na teh listih so bila še bolj stroga kakor pa vprašanja za dohavo državljanstva. Šele če je bilo vse v redu odgovorjeno, je bos dal delo.

Millarji so se skrčili v čisto malo četico, pač pa je šerif Gould pomnožil svoje deputije v četo 200 mož, da bo tako varnejši pred ženami, če bodo iznova napravile pohod od rova do rova. Stvar je obžalovanja vredna, pa tudi smešna ob gotovih slučajih. Najeti pri šerifu so večinoma vojaki, še mladi fantje, za kar bo Gould brzkone razočaran, če bo videl tega ali onega od svojih "zvestih" slug pogovarjati se s hčerami rudarjev kakor se je opazilo, ko so bili vo-

jaki pri nas. Njih častniki so kar debelo gledali, kako oživljajo premogarske naselbine, v čemur so premogarska dekleta vzela pravo bojovitost mladega vojaštva. Sedaj se posamezni vračajo v civilnih oblekah. Kako bo prihodnost in o slučajnih občutih, bom poročal. — Stavkar.

SLIKE IZ NASELBIN.

Sweetwater, Wyo. — Iz naše naselbine bržčas se ni bilo dopisa. Sicer pa tudi rojakov ni tukaj prida. Tri slovenske družine so in par pečlarjev, kateri vsi se dobro razumemo. Delamo po štiri do pet dni na teden. Na svetujem rojakom, da bi sem hodili iskati dela, ker ga je nemogoče dobiti in če je človek rayno toliko uslišen pri podjetnikih, da mu dajo dela, pa ne more dobiti stanovanja. Več jih je prišlo že v to naselbino, ki pa so se morali ravno radi stanovanja vrniti, čeprav v hudi zimi in brez vsakih sredstev. — Franciška Prižičič.

Collinwood, O. — Še mnogo stotin delavcev se vidi poštopati po tukajšnjih ulicah, kar pokazuje, da je položaj še isti kot je bil in nič boljši od položaja v drugih naselbinah. Bedneži hodijo od tovarne do tovarne in tožijo drug drugemu o slabem položaju, a malokdaj je tako srečen, da bi dobil kje kako delo. Poleg tega še dobi kdo kje posel, je vedno v nevarnosti, da ga bo zopet izgubil, ker navadno dajo onega, ki je slednji prišel najprvo proč.

Podjetniki se šalijo z delavci, jih izprašujejo od rojstva do danes o njih življenju in če se jim zljubi, šele rečejo, naj pridejo drugi dan pogledati, če bo kaj dela.

V zadnjem dopisu sem pisal, da po slabem pride dobro, dočim sem sedaj popolnoma obupal in mislim, da bo vedno ostalo slabo. Kako naj bo življenje za očeta z veliko družino, po več mesecev brez dela, dobro.

V naselbini imamo napredna, podporna in kulturna društva, ki časa primerno uspevajo. Tudi Slovenska narodna čitalnica dobro uspeva, za katero smo pripravili potrebne srambe, dosti lepih knjig in vse časopise od tu kakor tudi iz starega kraja. Pristopite torej k čitalnici vsi bližnji rojaki. — Frank Matjasich.

Girard, Kans. — Dasi se dopisnik iz Kansasa joče, da je izključen od dela, dočim so drugi na delu, je vendar stavkovna vrsta še vedno tako močna kot je bila in je šlo na delo samo nekaj takih, ki jim je že v krvi tak poklic ali pa so pričeli delati samo radi pohlepa po denarju. Kdaj bo stavka končana še nikdo izmed nas ne ve. Zato pa dopisnikovo tarnanje ni opravičeno, ker smo vsi enako prizadeti in imajo tudi drugi ravnotako velike družine ali pa še večji kakor on s sedmimi otroci. Oni, obupujejo, naj nikar ne mislijo, da je vse končano; stavka se nadaljuje in bo trajala, dokler ne bomo dosegli kar nam gre. Rudarji iz Illinoisa nam še vedno pošiljajo pomoč v živilih, za kar smo jim hvaležni kakor njihovemu predsedniku Farringtonu. — Zimo imamo v Kansasu lepo, kar je tudi dobro, da ne pokurimo preveč premoža. — Žena stavkarja.

Aliphant, Furnace, Pa. — V tukajšnjem rovu se je pripetila nesreča. Pobilo je rojaka Valentina Kukeca. V rovu se je nad njim utrgala plast kamenja in pokrila ga šest čevljev na dolgo tri na široko ter eden čevljev na debelo. Izpod te mase so odkopali zelo škodovanega Kukeca in ga takoj v slabem stanju odpeljali v bolnišnico v Uniontown, Pa. Nadejajo se, da bo kmalu ozdravel, česar mu vsi iz sreča želimo.

Obratuje se v tukajšnjem rudniku po 5 dni na teden, a se malo zasluži. Vedno se sliši, da bodo pričeli obratovati vsi rudniki v okolici, a ko pride napovedani dan za obratovanje, pa zopet prestavijo datum, tako da že malo več upamo na kaj boljšega. — John Vertačnik.

Delavec brez delavskega časopisa je kakor vojak brez puške. Naročite se in širite svoje glasilo "Prosveta."

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Železniška družba Southern Pacific je znižala mezde vajencem v železniških delavnicah na \$66.50 mesečno za prvih šest mesecev, \$76.50 za prihodnjih šest mesecev in na \$116 po enem letu. To je predvojnja lestvica, čeprav čene življenjskih potrebščin niso še nikjer dosegle predvojnje nižine.

Delodajalci ne zmagujejo povsod. V Valleju, Cal., traja hud boj v stavbinski stroki. Pogodbeniki so se organizirali in napovedali unijam vojno. Zdaj pa je Jack Ames, eden največjih pogodbenikov, izstopil iz organizacije in izjavil, da sklene mir s organizacijo, rekoč: da organizirani delavci so boljše kot neorganizirani. Amesu bodo sledili nekateri drugi pogodbeniki.

Stavbinski delavci v Chicagu so polagoma kapitulirali in sprejeli Landisovo mezno lestvico, edino tesarji se nečjejo podati. Vse unije stavbinskih delavcev, priključene Chicago Building Trades Councilu, so zadnji petek odglasovale po svojih zastopnikih za sprejetje znižane mezde, edino Harry Jensen, zastopnik tesarjev, je glasoval proti. Importirani stavkoci bodo zdaj odstranjeni, kajti delodajalci sami priznavajo, da neunijni delavci niso sposobni za boljša dela.

Splošna stavka v tekstilni industriji. Iz Bostona poročajo, da se tekstilni delavci po vseh novogangleških državah pripravljajo na generalni štrajh proti znižavanju mezde, ki je v splošnem utrgana za 20 odstotkov. Samo v Manchesterju, New Hampshire, je prizadetih 17,000 delavcev, ki so zaposleni v velikih Amoskegovih in Starkovih predilnicah in tkalnicah. Prva stavka nezadovoljnih tekstilnih delavcev je že izbruhnila v Pawtuxet Valleyju, Rhode Island. Svet tekstilnih unij v Rhode Islandu se posveteje glede splošne stavke v državi. 20,000 delavcev in delavk je že zastavkalo. Organizatorji poročajo o velikih uspehih med neorganiziranimi delavci v okoliših tekstilne industrije.

Razne vesti.

BANDITJE IZ CHICAGA SO OBISKALI KENOSHO.

Kenosha, Wis. — Banditje so izvršili dva igredno predrzna rop, ki so se pripeljali v avtomobilih s številkami iz Chicaga. Preiskava je dognala, da so bile tablice s številkami ukradene. Prvi rop se ni dobro obnesel, pri drugem ropu so pa iz Bardenove prodajalne odnesli za osem sto dolarjev kozuhovine.

PETLETNI DEČEK SE JE ZAŠTRUPLJEN S TOBAKOM.

New York, N. Y. — Petletni Charles Rensen je pobiral iz žepa starega jopiča, katerega nihče ni nosil že dve leti, drobtine tobaka. Dve uri po zavžitju je bil maleneč mrtev. Zdravniki so dognali zastrupljenje z nikotinom.

Zborovanje menjševikov v Pragi.

Praga, Čehoslovakija, 4. febr. — (Feder. Press.) — Voditelji ruskih menjševikov in socialnih revolucionarjev so imeli tu sestanek, katerega se je udeležilo veliko število čeških, desničarskih socialistov. Zborovanje je vodil Lazarev. Menjševiki so predlagali, da se organizira delavski Rdeči križ, ki naj nabira in pošilja v Rusijo živila, obleko in zdravila njihovim tovarišem, ki so še internirani v Rusiji. Nabrane stvari so bi pošiljale Rdečem križu v Moskvi.

London, 5. febr. — Tukajšnja sovjetska trgovinska delegacija zanika vesti, da so menjševiki v ruskih zaporih pričeli za gladovno stavko v protestu proti njihovemu izgonu iz Rusije. Sovjetski delegat je pojasnjuje, da je 34 oseb prizadetih, toda ne zaradi političnega prepričanja, marveč v sled protirevolucionarnih činov. Dotičniki, ki se zdaj nahajajo v Moskvi, imajo na izbero, da odidejo v gotova mesta evropske Rusije ali pa zapuste sovjetsko republiko.

SLOVENEK IZVRŠIL SAMOMOR V JEČI.

Znamenja govore, da ni bil pri zdravi pameti.

Red Lodge, Mont. (Mary Lovišek). — Frank Goričarju, ki se je nahajal v ječi na obtožbo umora, je posrečil drugi poizkus, da izvrši samomor. Deputij Carl Matthews ga je našel obešenega v celici in videti je bilo, da je že več ur mrtev. Zdaj se čudijo, kje je Goričar dobil vrvice, s katero je izvršil samomor. Pred štirinajst dnevi je skušal končati svoje življenje na ta način, da je poizkusil razbiti svojo lobanjo s skokom z drugega balkona. Od tega časa ni hotel več uživati hrane in govoril je, da si konča življenje. Radi takega govorenja so ga skrbno čvali. Goričarju je bilo dovoljeno, da je vsaki dan v spremstvu stražnika nosil kurivo v ječo. Zaradi tega sodijo, da je vrvice mogoče našel v premožju.

Goričar je bil v ječi, ker je ustrelil dne 18. oktobra Matt Faturja v Bearreeku. Goričar je sicer priznal dejanje, našteval je celo detajle, nikdar pa ni jasno razložil svojega čina. Zaradi tega so sodili, da ni bil pri zdravi pameti.

Goričar je zapustil neko izjavo v slovenščini, kateri je dal naslov: "Se enkrat pišem resnice." V tej izjavi nikakor ne taji, da je ubil Faturja in priznava, da je storil s tem veliko krivico. Dalje pravi, da bi bilo bolje, ako bi vsak prizadeti ubil sebe kot da je ubil Faturja. V izjavi pravi, da je bil večkrat posvarjen, da če on ne ubije Faturja, da Fatur ubije njega. Zadnje Goričarjeve besede so zmešane v njegovi izjavi, kar govori, da ni bil zdrave pameti.

V kolikor se je dalo dozdaj dognati, ni nihče gozil Goričarju. Nekateri njegovi znanci so opazili mesec preje, predno je ustrelil Faturja, da se nekam čudno obnaša. Nekateri sodijo, da je imel Goričar mogoče halucinacije, da poroči vdovo, ako spravi Faturja s pota.

Burski general De Wet umrl.

Bloemfontein, Južna Afrika, 3. febr. — General Christian De Wet, vrhovni poveljnik burske armade v vojni z Anglijo leta 1899, je umrl na svojem domu v Deewetsdoru. — De Wet je dobro znan iz burske vojne, v kateri je večkrat nabil Angleže. De Wet ni mogel pozabiti poraza in izgubljenosti svobode Burov in do svoje zadnje ure je sovražil Anglijo. Ko je izbruhnila svetovna vojna, je vodil ustajo proti Britom v zapadnem Transvaalu, toda po enomesečnem boju je bil poražen. Leta 1915. je bil postavljen pred sodišče pod obtožbo veleizdaje in obsojen na šest let ječe in denarno kazen \$10,000.

Nov papež.

Rim, 6. febr. — Danes, ko so kardinali glasovali sedmič, je bil kardinal Achille Ratti izvoljen papežem. Dal si je ime Pij XI. Ratti je seveda Italijan, nadškof v Milanu in prej je bil papežev nuncij v Varšavi na Poljskem, kjer si je baje "stekel velike zaslugne" s pobijanjem radikalizma med Poljaki. Pravijo, da novi papež spoda med "liberalce", ki so za mir med Vatikanom in Italijo in kot tak bo nadaljeval politiko prejšnjega papeža Benedikta. To pomeni, da je bila Francija poražena s svojim "jetniškim" kandidatom. Star je 64 let. Prihodnji teden ga bodo kronali z velikimi ceremonijami, kakršne so v navadi v fosiliziranih monarhijah.

Mehiški vnanji minister poseti New York?

Mexico City, Mehika, 6. febr. — Poluradno se poroča, da De La Huerta, mehiški minister za vnanje stvari, odpotuje ta teden v New York, kjer bo konferiral z ojnimi magnati zaradi financa.

Jugoslavija zniža armado.

Pariz, 6. febr. — Iz Beigrada poročajo, da je vlada sklenila zmanjšati armado na 100,000 mož.

Vladna kriza v Italiji.

Rim, 6. febr. — Kralj Viktor Emanuel je danes konferiral z bivšimi ministrskimi predsedniki Salandrom, Orlandom, Nittijem in Giolittijem, toda vsi so odklonili organiziranje nove vlade.

OD KJE PRIHAJA DENAR ZA BOJ PROTI UNIJAM?

(Nadaljevanje s prve strani.)

ko daruje v sklad. Ogrelj so se takoj in mu pričeli razkladati načrte. Povedali so mu o kampanji, ki bo trajala pet let. Razgrnili so pred njim, da je bil načrt spečen v pisarni John J. Mitchella, ki je predsednik ravnateljskega odbora Illinois Trust in Savings banke, Merchants Loan & Trust banke in član ravnateljskega odbora Corn Exchange National banke.

Razkladali so mu, da pričakujejo, da jim ta kampanja zunaj mesta prinese pet milijonov dolarjev. Dalje je bil organiziran zavarovalni blok do sto milijonov dolarjev, da se zavarujejo stavbinski podjetniki in drugi, ki se pridružijo protidelavski vojni protizgubam. Rekli so, ako se stavbinski podjetniki ne izrečejo za Landisov odlok, da bo njih kredit uničen. Povedali so mu, da najemajo oborožene čuvaje, katerim plačujejo po pet dolarjev petdeset centov na dan. Zdaj plačuje samo za čuvaje na dan deset tisoč pet sto dolarjev. Po tem izplačilu izdajo več ko tri milijone osem sto tisoč dolarjev na leto samo za oborožene privatne stražnike.

Tako so izpustili mačko iz vroe in lepo povedali, zakaj se je organiziral "meščanski komitej" in kaj je njegov namen. Nazadnje so še povedali, da so take strokovne organizacije za nič, kot so jih ustanovili stavbinski delavci. Prave delavske organizacije so take, kot so jih ustanovili mesarski kralji, ki seveda znajo delavske mezde in podaljšajo delavnik, a tako tako želi podjetniki. Z drugimi besedami to pomeni, da so po sodbi tega komiteja te take delavske organizacije dobre, ki jih organizirajo podjetniki v svojo korist.

ALI NI VLADA REŠILA ŽELEZNIC POLOMA?

(Nadaljevanje s prve strani.)

Clevelandu, je Glenn Plumb govoril na tej konvenciji o načrtu za nacionalizacijo železnice, ki velja tudi za nacionaliziranje rudnikov. Konvencija je zaključila, da odborniki rudarske, organizacije obdržavajo skupne konference z odborniki železničarskih organizacij, da se izdelajo načrti in izvrši potrebno delo, s katerim se misli doseči nacionaliziranje obeh industrij. Konference niso izvršile nobenega pozitivnega dela, ker so nekateri konferenčni mislili, da čas še ni zrel za tako delo. Odbornikom rudarske organizacije se ni prav nikamor mudilo z delom in tudi niso pritiskali, da se potrebno predelajo izvrši. Ugovarjal je tudi W. G. Lee, predsednik organizacije železniških zaviračev, ki ni nikdar bil za Plumbov načrt.

Danes je rudarska organizacija pripravljena se pogajati o taki zvezi. Odborniki te organizacije pač vidijo, če se združijo z železničarji, da tvorijo silo, ki se lahko bojuje za svoje zahteve. Ako se železničarji in rudarji združijo, tedaj lahko izvedejo, da se zaneta železniško in rudniško vprašanje jeseni v volilno kampanjo, obenem pa lahko vplivajo na administracijo in javnost, da vpoštevata vprašanji.

Nekatero stroko železniških delavcev, ki delajo v železniških delavnicah pa pravijo, da to ni glavno vprašanje, ki pride v pretres. V preteklosti so bili ti železničarji večkrat razočarani, kadar je bilo treba delati skupaj. Prébotehi so tudi te bridke skušnje in so vseeno pripravljene za skupno delo. Zdaj čakajo, da drugi pokažejo, kako in na kakšen način hočejo z njimi sodelovati, kadar je treba voditi boj za demokratično kontrolo industrije.

Hardingova administracija je seveda vznemirjena, ker postoji možnost, da pride do take delavske zveze. Značilna je bila poteza proti farmerskemu bloku, ko se je članu tega kluba, ki tvori tako rekoč točko, okoli katere se suče vse, ponudila zvezna služba, da tako omaje zapanje drugih v druge. Predsednik ne bo privoлил, da se izvrši taka zveza, ako jo le more preprečiti s patronažo.

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vsak dan. Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"?

Človek.

Maksim Gorkij. — Prevel J. J.

Ob urah duševne utrujenosti, ko oživlja spomin senec preteklosti in veje na sree njih hlad — ko misel kakor brozčarno jesensko solnce razsvetljuje grozni kaos udanosti in zlovede kroži na lsten mestu, ker se ne more povzpeli više in poleteti naprej — ob težkih urah duševne utrujenosti kilidem predac z močjo svoje domišljije veličastno sliko — Človeka.

Človek! Kakor da bi se rodilo solnce v mojih prsih, in v njegovem jarkem svitu hodi počasi, neobešen kakoa svet — naprej in — navzgor tragično prekrasni Človek.

Vidim njegovo ponosno celo in smele, globoke oči, a v njih — žarke neustrašene, silne Misli, one Misli, ki je spoznala čudovito soglasje vesoljstva, ki v trenutkih svoje utrujenosti ustvarja bogove, v času čilosti jih pa meče s prestolov.

Izgubljen sredi pustinj vesoljstva, sam na neznanem koščku zemlje, ki leti v neznanako histrostroju nekam v globino nelazmornega prostranstva in ko ga muči mučno vprašanje, za kaj da je tu, moško stopa — naprej in — navzgor — po poti k smagam nad vsami skrivnostmi neba in zemlje.

Stopa in rasi s svojo krvjo tečajno, samotno in ponosno pot in ustvarja iz te žgoče krvi — nesmrtno cvetico poezije; otojni krič svoje nemirne duše ometno pretvarja v glasbo, iz izkušnje ustvarja vede in z vsakim korakom se dviga — više in naprej in v krasni zemljo, kakor jo kraši solnce s svojimi neštevilnimi žarki — zemeljska zvezda vodilca . . .

Oborožen je s močjo svoje Misli, ki je zdaj podobna blisku, zdaj hladno-mirna kakor meč — stopa svobodni, ponosni Človek daleč pred ljudmi in nad življenjem, sam — med ugankami življenja, sam — med svojimi neštevilnimi zmotami . . . In vse legajo z veliko težo na njegovo ponosno sree in s tem, da vzbujajo v njem silen stud, ga pozivljajo same — naj jih unili.

Stopa! V njegovih prsih tultjo nagoni in protivi se glav samoljubja kakor navihan berač, ki prosi daru, in tenke niti prirodnosti se mu ovijajo okoli arca kakor zajedavka, redijo se z njegovo vročo krvjo in glasno zahtevajo, naj jim odstopi svoje sile . . . vsa čustva želijo, da bi zavladala nad njim, vse je željno oblasti nad njegovo dušo.

A tema raznih življenjskih malenkosti je podobna blatu na njegovi cesti in gnusnim žabam na njegovi poti.

In kakor obkrožajo planeti solnce, tako obkrožajo tesno tudi Človeka ustvaritve njegovega ustvarjajočega duha: njegova — vedno lačna — Ljubezen — daleč za njim čepa Prijateljstvo, pred njimi gre trudna Nada, glej, Zavist razarjena rožlja z verigami trpljenja na rokah, a Vera zre s temnimi očmi v njegov nemirni obraz in ga čaka v svoje mirne objeme . . .

Odete v cunje starih resnic, prepokane v strupom predsodkov, sovražni gredo za Misijo, ker je ne morejo dohietiti, kakor ne more dohietiti vran orla, pripravajo se z njo za prvenstvo in le redkokdaj se zivajo z njo v en sam mogočen in ustvarjajoč plamen.

In istotam, glej, gre Človekova večna spremljevalka — nema in skrivnostna Smrt, vselej pripravljena, da ga poljubi na sree, ki si tako željno želi življenja.

Vse te pozna v svojem nesmrtnem spremstvu — in razen teh pozna še eno — Brezumnje.

Krilato, mogočno kakor vihar mu sledi s sovražnim pogledom, obdaja Misel s svojo silo in stremi po tem, da bi je potegnalo v svoj divji plem . . .

Vae v svojem kalostnem spremstvu pozna — izrodki so, nedovršena, slabotna bitja njegovega ustvarjajočega duha.

Slovenska Narodna Podporna Jednota. Ustanovljena 2. aprila 1904. GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. Izvrievalni odbor: UPRAVNI ODBEK: Predsednik Vincent Cobbin, podpredsednik Andrew Vidich, S. P. S. 7, Box 4, Johnson, Pa. gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišniške oddelka Rita Novak, gl. blagotajnik John Vagrak, urednik glasila Jelo Zavarstah, upravitelj glasila 7199 Collins. POKROVNI ODBEK: John Usharovski, predsednik, 410 W. Hay St., Springfield, Ill., Miran Edemundov, Box 270, Bechtelov, Ohio, Fred A. Vidor, Box 275, Ely, Minn., John Turjak, Box 201, Lawrence, Pa., John Goshko, 414 W. Hay St., Springfield, Ill. BOLNIŠKI ODBEK: OSEBNE OKROŽJE: Rita Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill. VEŠNO OKROŽJE: John Ambrosii, Box 286, Moon Run, Pa., John Goshko, 408 E. 187th St., Cleveland, O. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šuler, Box 194, Green, Minn., gl. tajnik, Max Marc, Box 168, Buhl, Minn., gl. tajnik, Mike Šugel, 2453 So. Winchester St., Murray, Utah. Nadzorni odbor: Frank Katin, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Šenrah, 2600 Fraser Ave., Cleveland, O., William Šitter, 2605 S. Clair St., Cleveland, O. Združiteni odbor: Predsednik Frank Albi, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Owen, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill. Joe Šluk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio. VEŠOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. POZOR!—Korrespondenca s gl. odborom, ki deluje v glavnem uradu, se vrši tabočno VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika so usmeriti Predsedništvu S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolnišče tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvršiteljskega odbora in jednote vsele so nasloviti: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI so pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvršiteljskem odboru so naj pošiljajo Frank Katin, predsednik glavnega odbora, čigar naslov je spodaj. Vsi pritožbi na gl. svetovni odbor so naj pošiljajo na naslov: John Usharovski, 410 W. Hay St., Springfield, Ill. Vsi dopisi in drugi spisi, neznanila, oglasi, naročila in pismi vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ostrim pogledom in brez usmiljenja osvetljuje vse: — Ljubezni kovane in podle spletke, njeno željo, da bi dobila v oblast ljubimega, stremiljenje, ponizavati in poniževati se in — umazani obraz čilnosti za njo; — Strahopetno slabost Nade in za njo Laji — njeno rodno sestvo načepkana in nalepotičeno, pripravljeno potolažiti vselej in vse in jih — prevarati s svojimi lepimi besedami; — Misel osvetljuje v brezčutnem areu Prijateljstva njegovo preračunjeno previdnost, trdo, prazno radovednost, gnile madeže zavisti in kali obrekovanja na njih; — Misel vidi silo črne zavisti in ve, da bi razrušila vse na svetu — če bi ji sneli okove — in da ne bi prizanesla niti zarodu pravičnosti!

Misel osvetljuje v nepremagljivi Veri željo po neomejeni vladi, stremčo po tem, da si zaslužni vsa čustva, skrite krepilje praznovanja, slabost njenih težkih kril in — slepoto njenih praznih oči.

V boj stopa tudi s Smrtjo, z njo, ki je iz živili napravila Človeka, z no, ki je ustvarila množico bogov, filozofske sisteme, vede — ključee do svetovnih ugank — svobodni in nesmrtni Misli je nasprotna ta sila, neplodna in čisto neumno-hudobna.

Smrt je za njo podobna cunjariči, ki hodi po hlah in zbira v svojo umazano vrečo, kar je prečvelega in guilega, nepotrebne zavrzke, včasih po lokavo pograbl tudi, kar je zdravo in krepko.

Prepojena z gnilim smradom, zavita v obleko groze, brez čuta in občilja, nema stoji Smrt neprestano pred Človekom kot črna in čemerna uganka, a Misel jo strastno proučuje — ustvarjajoča in avista kakor solnce, polna brezumne drznosti in ponosne zavesti, da je nesmrtna . . .

Tako hodi nemirni Človek skozi mučni mrak življenjskih ugank — najprej in — navzgor!

— Misel me je ustvarila zato, da preobrnem, razrušim in potopim vse staro, tesno in blatno, vse zlo in da zgradim za čemajnih temeljih svobode lepote in — medsebojnega spoštovanja!

— Neizproben sovražnik srarnotnega uboštva ljudskih želj hočem, da bi bil vsakdo imed ljudi — Človek!

— Nesmiselno, sramotno in nevarno je vse to življenje, v katerem neprimerno in suženjsko delo nekaterih izginja brez sledu in se porablja le zato, da bi se drugi preobredli kruha in duševnih darov!

— Prokleti vsi predsodki, vsa prepričanja in navade, ki so prepele mozeg in življenje ljudi kakor tenka pajčevina. One ovirajo življenje, ker so nasilne — jaz jih razrušim!

— Svobodna Človeška družica — Misel gleda povsod z bistrim in

trdno zaupanje, da je Misel svobodna, v njeni nesmrtnosti in večni rasti ustvarjena — nezadržpen vir moje moči!

— Misel je zame vedni in edino zanesljivi svetilnik v mraku življenja, ogenj v temi njenih sramotnih smot; vidim, da gori vedno svetleje, da vedno globlje razsvetljuje bredna skrivnosti, in grem v žarkih nesmrtnice za njo vedno — navzgor in — naprej!

— Za Misel ni grč, ki se ne bi dale preoblati, ni neomajnih svetlinj ne na nebu, ne na zemlji! Vae ustvarja ona in to ni daje neoporečno pravico, da razruši vse, kar more ovirati svobodo njenega razvoja.

— Mirno priznam, da so predodki — ostanki starih istin, in neštete zmote, ki zdaj krožijo nad življenjem — val ustvarjeni iz pepela starih resnic, ki jih je našel plamen iste Misli, ki jih je nekoč ustvarila.

— In vem, da ne zmagujejo tisti, ki pobirajo sadove zmage, ampak le oni, ki ostajajo na bojnem polju . . .

— Smisel življenja vidim v ustvarjanju, a ustvarjanje samo sebi zadostuje in je brezmejno.

— Grem, da zgorim svetlo in toklor mogoče globoko razsvetlim temo življenja. In smrt je zame — plačilo.

— Drugih nagrad — ne rabim; jaz vidim; vladanje je sramotno in dolgočasno, bogastvo je težavno in neumno, a slava je predanek, ki je vzkli iz tega, da ljud je niso znali ceniti sami sebe in iz njih suženjske navade poniževati se.

— Dvomi! Vi ste le iskre Misli, nič več. Ko izkuša sama sebe, tedaj rodi vas vled izobilja svojih sil in vas redi z lastno silo!

Pride dan — in v mojih prsih se zlijeta v en sam velik in ustvarjajoč plamen moj čustveni svet in moja nesmrtna Misel, in s tem plamenom izgem iz duše vse temno, trdo zlo in podobno bom onim bogovom, ki jih je moja Misel ustvarjala in jih še ustvarja!

Vae je v Človeku, vae le radi Človeka!

Olej, spet gre počasi, a s trdimi koraki, veličasten in svobodni, glavo pokoncu, po prahu starih predsodkov, sam v sivi megli smot, za njimi — kakor težek oblak prah preteklosti, pred njim pa — stoji brez števila ugank, ki ga mirno pričakujejo.

Brez števila jih je kakor zvezd na nelazmernem nebu in Človekove poti — ni konec!

Tako hodi nemirni Človek naprej in — navzgor, vedno — naprej in — navzgor.

Fonovite naročnine na "Prosveto."

F. M. Dostojevskij:

BESI

Koman v truh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

"Menda ji ga nisi pokazal?" Stepan Trofimovič je z grozo planil kvišku.

"Zakaj ga ne bi? Čim najprej. Tisto pismo, veš v katerem poročam, da te ona izkliča in ti zavida talent; nu, in tisto o "tujih grehih" je tudi tam. Eh, bratec, tvojemu samoljubju ga res ni para! Toliko sem se grohotal! Tvoja pisma so vedno neznanako dolgočasna strašan slog imaš Jaz jih dostikrat sploh nisem bral, eno se mi valja še zdaj neodpečateno pošljem ti ga jutri. Ampak to, tvoje zadnje pismo — to je višek popolnosti! Koliko sem se smejal — oh, koliko sem se smejal!"

"Izvržek! Izvržek!" je zavpil Stepan Trofimovič.

"Uh, vraga, s teboj se res ne da govoriti. Polnšaj, ti se čuti menda spet žaljenega, kakor zadnji četrtek!"

Stepan Trofimovič se je preteče vzravnal.

"Kako se predrzneš tako govoriti z menoj?"

"Kako tako? Preprosto in jasno."

"Toda povej mi že enkrat, izvržek ti, ali si moj sin ali ne?"

"To boš sam bolje vedel. Res da je v tem slučaju vsak oče nagnjen k slepoti. . ."

"Molči, molči!" Stepan Trofimovič se je ves tresel.

"Vidiš, ti kričiš in zmerjaš kakor zadnji četrtek, ko si hotel palice dvigniti name jaz pa sem takrat poiskal dokument. In same gole radovednosti sem brskal ves večer po kovčegu. Res je, natančnega ni nič, lahko se potolažiš samo pismo moje matere tistemu Poljaku. Ali sodeč po njenem značaju. . ."

"Še besedo, pa te oklofutam."

"To so vam ljudje!" se je Pjotr Stepanovič zdajci obrnil k meni. "Vidite, to goniva že od četrta. Veseli me, da ste danes vsaj vi zraven in lahko razsodite. Predvsem dejstvo: ni mu prav, in tako govorim o materi — kakor da me ni sam spravel na to. V Petrogradu, ko sem bil še gimnazijec — ali me ni takrat budil po dvakrat v eni noči, objemal me in jokal kakor baba; in kaj mislite, kaj mi je pravil v tistih nočeh? Prav te čudne zgodbe o moji materi. Od njega prvega sem zvedel vse."

"O, tisto je bilo v višjem zmislu! Samo da me ti nisi razumel; ničesar nisi razumel, čisto ničesar."

"Ali vendar je bilo pri tebi bolj podlo nego pri meni, kar priznaj. Saj meni, če hočeš vedeti je itak vseeno. S tvoje vidika govorim. Ko se mene tiče, bodi brez skrbi; jaz matere ne obtožujem. Če si ti, si ti, če je Poljak, je Poljak, meni je vseeno. Jaz nisem kriv, da se je važna reč v Berlinu tako neumno končala. Toda — ali sta bila vstanu ugeniti kaj pametnega? Pa naj še reče kdo, da niste smešni ljudje! Mari ti ni vseeno, ali sem tvoj sin ali ne? Poslušajte," se je spet obrnil k meni, "vse življenje ni rublja potrosil za me, do šestnajstega leta me sploh ni poznal, nazadnje me je še tu okradel, in zdaj kriči, da ga je ves čas hotelo sree po meni, in se zvija pred menoj kakor komedijant. Jaz vendar nisem Varvara Petrovna, lepo te prosim!"

Vstal je in vzel klobuk.

"Preklinjam te in te odslej več ne poznam!" je iztegnil Stepan Trofimovič roko nad njim, bled kakor smrt.

"Saj pravim, kako človek zajaše v neumnosti!" se je Pjotr Stepanovič še zaendil. "Nu, zhogom, starina, nič več me ne bo k tebi. Sestavek pošlji prej, ne pozabi, in prizadeni si, če moreš, da ne bo neslanosti; dejstva, dejstva, sama dejstva, in kar je glavno, kratek naj bo. Zhogom!"

III.

Sicer pa so vplivali tu še postranski vzroki. Pjotr Stepanovič je imel v resnici svoje namene z očetom. Po mojem mnenju je hotel pripraviti starega v obup in ga pognati tako v javen škandal, kakršnega je bil sam zamislil. Teza je potreboval za svoje oddaljene, postranske cilje, o katerih bomo pozneje govorili. Podobnih raznovrstnih računov in načrtov se mu je bila nabrala tisti čas velika obilica — to se ve, da večidel fantastičnih. Razen Stepana Trofimoviča je imel zbranega še drugega mučenika. Žrtve mu vohče ni manjkalo, kakor se je izkazalo pozneje; tista pa, na katero je meral prav posebno, je bil sam gospod von Lembke.

Andrej Antonovič von Lembke se je prišteval po narodi odlikovanemu plemstvu, ki ga živi v Rusiji po uradni cenzuri nekaj stotose in ki mogoče samo ne ve, da tvori v državi z vso svojo maso strogo organizirano zvezo. In to, razume se, ne nameravane ali izmišljene, temveč resnično zvezo, ki jo tvori vse pleme samo po sebi, brez besed in brez dogovora, kot nekaj moralno obveznega, obstoječega v tem, da člani plemena vzajemno podpirajo drug drugega vselej in povsod, ne glede na okoliščine. Andrej Antonovič je imel njih zavodov, ki se napolnjujejo z mladenci in čast biti odgojen v enem tistih višjih ruskih učrodb, obdarjenih z večjim bogastvom ali bolj kmi zvezami. Gojenici tega zavoda so dobivali malodane takoj po dovršenem študiju dokaj važna mesta v izključnem okvirju državne službe. Andrej Antonovič je imel dva strica, inženirskega podpolkovnika in peka toda v višjo šolo se je prerinil vendarle in srečal v nji mnogo podobnih rojakov. Bil je vesel tovariš; učenje mu je šlo težko v glavo, toda vsem se je priljubil. In ko so se v višjih razredih mnogi mladenčji, večinoma Rusi, naučili modrovati o najvišjih sodobnih vprašanjih s tako samozavestjo, kakor bi čakali

samo izpusta, da razrešijo vse probleme — se je Andrej Antonovič še vedno ukvarjal z najnedolžnejšimi deškimi norčijami. Vse je zabaval s svojimi šalami, čeprav niso bile bogve kaj zvine, kvečjemu cinične; to si je bil postavil za cilj. Zdal se je nekam posebno čudno useknil, kadar se je predstavatelj v šoli obrnil k njemu z vprašanjem, tako da so se smejali tovariši z učiteljem vred; drugič je predstavljal v spalnici ob splošnem ploskanju kako cinično živo sliko, ali pa je z edino pomočjo svojega nosu dokaj umetno zaigral uverturo iz "Fra Diavola." Odlikovala ga je tudi nalašč zanemarjena vnanost, ki se mu je zdela duhovita. Zadnje leto je začel pisati ruske pesnice. Njegovemu znanju lastnega plemenskega jezika je zelo manjkalo slovničje, kakakor mnogim tega rodu na Ruskem. Nagnjenje k pesnicam ga je združilo z mračnim, zamišljenim tovarišem, sinom ubožnega generala, Rusom po rodu, ki je veljal v zavodu za velikega bodočega literata in je sprejel Lembkeja pod svoje pokroviteljstvo. Tri leta po odhodu iz zavoda pa se je primerilo temu mračnemu tovarišu, ki je bil medtem zamenjal službeni delokrog s poklicem ruskega pisatelja in se je vsled tega že ponašal s raztrganimi črevlji ter šklepetal z zobmi od mraza, v letnem svrtniku vzlic pozni jeseni — da je pri Aničkovem mostu nenadoma naletel na svojega nekdanjega protežeja "Lembko", kakor so ga vsi sklicali v zavodu. In kaj! Na prvi pogled ga niti ni poznal; kar obstal je začudenja. Pred njim je stal brezhibno oblečen mlad mož s čudovito negovanimi rdečkastoplavimi zalicami in čepalnikom, v lakastih črevljih, elegantnih novih rokavicah in širokem Charmeurjevem paletotu, z uradniškimi portfeljem pod pazduho. Lembke je pozdravil tovariša z največjo prijaznostjo, povedal mu svoj naslov in ga povabil, naj ga zvečer katerikrat obišče. Pokazalo se je tudi, da nikakor ni več "Lembka", marveč vseskozi von Lembke. Tovariš se je vseeno napotil k njemu, nemara iz same jeze. Na stopnicah, ki niso bile posebno lepe, kaj šele paradne, ga je prestregel in izprašal vratar. Zgoraj se je jasno oglašil zvoce. Toda namesto bogastev, ki jih je bil gost pripravljen zagledati, je našel svojega "Lembko" v majčkani stranski sobici, temni in starikavi, pregrajeni z veliko temnozeleno zaveso na dvoje ter opremljeni s sicer mehkim, toda zelo starinskimi temnozelenimi pohištvi in temnozelenimi zastori na visokih, ozkih oknih. Von Lembke je stanoval pri jako oddaljenem sorodniku, generalu, ki ga je pretežal. Sprejel je gosta s prijazno in fino, toda resnobno vljudnostjo. Govorila sta o literaturi, v spodobnih mejah seveda. Lakaj z belo ovratnico je prinesel bledega čaja z drobnim okroglim suhim pecevom. Tovariš je iz jeze poprosil selterske vode. Dobil jo je, toda po daljšem čakanju, in Lembke se je zdel nekam v zadregi, ko je moral še enkrat klicati slugo in mu naročiti. Sicer pa je sam ponudil gostu, ali ne bi hotel prigrizniti, in je bil vidno zadovoljen, ko je ta odklonil in končno odšel. Z eno besedo, Lembke je začenjal svojo kariero, stanujoč pri uglednem sorodniku — generalu.

Vzdihoval je tiste čase k peti hčerki generalu, in zdi se, da ne zaman. Toda ko je prišel čas, so Amalijo vendarle omožili s priletnim fabrikantom, Nemcem in starim tovarišem starega generala. Andrej Antonovič ni posebno jokal, marveč je zlepil papirnato gledališče. Zavesa se je dvignila, igravec so nastopili ter delali geste z rokami; v ložah je sedelo občinstvo, orkester je po strojčku vlekel z lokji po goslih, kapelnik je mahal s paličico. Vse je bilo napravljeno iz papirja, vse lastni izum in ročno delo. Andreja Antonoviča; pol leta je predsedel nad svojim gledališčem. General je nalašč priredil intimen večer, na katerem so pokazali gledališče; vseh pet generalskih hčera, med njimi novoporočena Amalija, njen ženin ter mnogo drugih dam in gospodičen ga je gledalo in hvallilo; nato so plesali. Von Lembke je bil zelo zadovoljen in se je kmalu potolažil.

Minilo je nekaj let; njegova kariera je uspevala. Služil je zmerom na vidnih mestih, in njegovi predstojniki so bili vedno rojaki; tako se je povzpela nazadnje do stopnje, zelo ugledne v primeri z njegovimi leti. Oženil bi se bil že dolgo rad ves čas se je previdno oziral po nevesti. Ne da bi višji kaj vedeli, je bil poslal uredništvu nekega lista povest, ki je pa niso natisnili. Zato je zlepil cel železniški vlak; tudi ta stvarca se mu je preimeno posrečila. Občinstvo je prihajalo iz kolodvora s kovčegi in torbami, otroci in psički, ter stopalo v vozove. Sprevodniki in uslužbeneci so hodili semtertja, zvonček je pel, signal se je oglašal, in vlak se je spuščal v tek. Nad to zvito rečjo je sedel celo leto. Ali vendar, treba se je bilo ženiti. Krog njegovih znanj je bil dokaj obširen, zlasti v nemški družbi; toda gibal se je tudi v ruskem ozračju, zaradi predstojništva seveda. Nazadnje, ko mu je odbilo še osemindeset let, je tudi podedoval; njegov stric, pekarški mojster, je umrl ter mu zapustil trinajst tisoč rubljev. Podjetje rajnega je bilo v mestni okolici. Gospod von Lembke je bil kljub visokosti svojega službenega ozračja zelo skromen človek. Samostojno uradno mestece, združeno z upravo izkupička državnih drv ali kako drugo podobno sladko dolžnostjo, bi ga bilo čisto zadovoljilo in mu zadoščalo vse žive dni. Takrat pa je namesto pričakovane Mine in Ernestine zdajci spoznal Julijo Mihajlovno. Njegova kariera je dobila mahoma strmejši zalet. Skromni in vestni von Lembke je začutil, da je tudi on zmožen samoljubja.

Julija Mihajlovna je imela po starem računu dvesto duk in razen tega veliko protekcije. Z druge strani je bil von Lembke lep mož, ona pa že štiridesetletna devica. Čudno je, da se je pomalem res zaljubil vanjo, tem bolj, čim bolj se je čutil njenega ženina. Na dan svatbe ji je poslal stih v jutranji dar. Vse to je nji zelo ugajalo; štirideset let ni šala. Kmalu je bil povišan in odlikovan, in potem so mu dali našo gubernijo.

(Dalje prihodnjič.)

DVONOŽEC

in druge zgodbe.

NARAVOSLOVNE PRAVLJICE

Spisal Karl Ewald.
Prevedel Frano Bolka.

(Dalje.)

Koka je vzdihoval in vzdihoval in ostali so spoštovali njegovo tugo, ker so ga razumeli.

"Vse skupaj je, če se natančno premisli, zelo čudovito," je reklo poleno zamišljeno.

"Ni se mogoče spoznati," je ječal koka.

"Če bi bilo torej padlo v močvirje, bi bilo postalo mogoče šota," je reklo poleno.

"In če bi me bili posekali pred stotisoč leti, bi bil postal poleno," je reklo premog.

"In če bi bila ležala še devetindevetdeset tisoč let v močvirju, bi bila mogoče končala svoje bivanje kot premog," je prerokovala šota.

"In da mi niso odtegnili plina — je izjavil koka. Več ni mogel reči.

Za trenotek je postalo tiho v drvarnici. Vsakdo je mislil na svoje zadeve. Potem se je oglašala šota.

"Zdaj pa vem."

"Kaj pa?" je vprašalo poleno.

"Da . . . oprostite!" je odgovorila šota. "Prepoznala sem, da smo vsi ena in ista stvar v različni obliki."

Plevel.

Bilo je čudovito, blagoslovljeno leto.

Solnce in dež sta se menjavala ravno tako, kakor je najboljšje za žito. Če je trajalo suho vreme kmetu predolgo, je smel biti gotov, da je deževalo slededečega dne. In če se mu je zdelo, da je zdaj že dosti deževalo, so se že tudi razdelili oblaki; bilo je resnično, kot bi imel samo zapovedovati!

Zato je bil dobre volje in ni tožil toliko, kakor po navadi. Iskro in zadovoljno je šel s svojima sinovoma preko polja.

"Žetev se bo tokrat imenitno obnesla," je rekel. "Skladišča napolnim in izkupim lepo svoto denarja. Potem kupim za Jensa in Ole nove hlače in na sejem vaju tudi vzamem seboj."

"Če me kmalu ne pokosijo, kmet, poležem," je mrmrala rž in njeni težki klasovi so se sklanjali k zemlji.

Tega seveda kmet ni mogel slišati, ali poznal je, kaj ima rž na srecu, zato je šel domov in je poiskal svojo koso . . .

"Dobro je v službi človeka," je rekla rž. "Tukaj sem vsaj gotova, da dobi vse moje zrnje svojega gospodarja. Največ jih pride v mlin, kar vsekakor ni prijetno. Ali iz tega nastane lep, svež kruh. Že zaradi časti je treba nekoliko potrpeti. Ostalo hrani kmet za setev v prihodnjem letu."

Poleg žita, za mejo in ob robu jarka je stal plevel. Osat in repinec, mak, zvončice in regrat so rastle tukaj v gostih šopkih in rodile vse obilo semenja. Tudi za nje je bilo dobro leto, ker solnce in dež padata tako na reven plevel kot na imenitno žito.

"Nas ne pokosi nihče in nihče nas ne vozi v skladišča," je rekel regrat in majal z glavo, ali prav previdno, da bi semenje ne izpadlo prenašlo. "Kaj bo pač iz vseh naših otrok?"

"Kar hudo mi postaja pri srecu, če pomislim na to," je rekel mak. "Tu stojim, z mnogo sto semeni in ne vem kam z njimi."

"Vprašajmo rž za svet," je svetoval repinec.

In vprašali so rž, kaj naj store.

"Kdor ima svoje stvari, v redu, naj se ne briga za tuje zadeve," je odgovorila rž. "Samo eno bi vam rada svetovala: ne mečite vašega neumnega semenja na polje, ker sicer imate z menoj opravka!"

Ta svet divjim cvetkam seveda ni mnogo koristil, in cel ljubi dolgi dan so razmišljale o tem, kaj naj store. Ko je začelo solnce, so se zaprle in pospale; ali vso noč so sanjale o svojem semenju in slededečega jutra so našle svet.

Mak se je prvi prebudil.

Previdno je odprl par svojih najgornjih zapornic, tako da je solnce moglo sijati ravno na seme. Potem je poklical jutranji veter, ki je ravno igralo se tekal ob meji.

"Ljubi veter!" je prosil pri-

jazno, "mi li hočeš izkazati uslugo?"

"Gotovo," je odvrnil veter.

"Mi je zelo ljubo, če doblim dela."

"Je samo malenkost," je rekel mak. "Prosil bi te samo, da me dobro potreseš in orukaš, da se moje seme raztrosi daleč naokoli."

"Rad," je odvrnil veter.

In na vse strani je pršalo makovo seme. Steblo se je sicer nalomilo; ali mak si tega ni vzel posebno k srecu. Ker kdor je dobro preskrbel svoje otroke, je pravzaprav storil svoje dolžnost.

"Zdravstvuj!" je rekel veter in hotel dalje.

"Čakaj," je klicel mak; "obljubi mi, da ne boš drugim pravil. Sicer bi se utegnili spomniti istega in moje seme ne bi imelo toliko prostora."

"Molčim kakor grob," je odvrnil veter in hitel dalje.

"Pot, pot!" je zaklicala zvončica. "Ali imaš morebiti časa, da mi storiš čisto majhno uslugo?"

"No, kaj pa je?" vprašal veter.

"Ah, hotela sem te le prositi, da me malo potreseš. Odprla sem nekaj mojih zapornic in bi rada, da pride moje seme v široki svet. Ali ti ne smeš pripovedovati drugim, ker bi sicer drugim tudi isto moglo pasti v glavo."

"Gotovo, gotovo!" je rekel veter smeje. "Ne povem ničesar."

In potresel je močno evetko in tekla dalje.

"Ljubi, ljubi veter!" je klicel regrat. "Kam tako naglo?"

"Kaj hočeš pa zopet ti?" je vprašal veter.

"Ničesar izrednega. Resnično težko je letos, poskrbeti za vse naše seme, vendar pa bi rad dobro poskrbel za svoje otroke. Kaj naj začno zvončice in mak in ubori repinec, res ne vem. Ali osat in jaza sva se združila in zdaj sva našla izhod. Ti nama moraš pri tem pomagati."

"Zdaj bi jih bilo v celem četvero, je mislil veter in ni m skriti glasnega smehu.

"Čemu se smeješ?" je vprašal regrat. "Videl sem poprej, kako si potihem šepetal z zvončico in makom ali če jim kaj poveš, potem ne izveš sploh ničesar!"

"Bog obvaruj!" je zaklical veter. "Nem sem kakor riba. Kaj hočete torej?"

"Nastavila sva nad najinim semenom majhen nežen dežnik. Najsrčnejša igralka je, ki si jo moraš misliti. Tebi je treba samo nekoliko pihnuti vame, ni dežniki vzlete in popadajo, kamor ti hočeš. Hočeš?"

"Seveda!"

In ruč! je zapihnil veter preko osata in regrata in odnesel seme seboj na polje.

Repinec je še premišljal. Težko je pojmoval in zato je trajalo tako dolgo.

Ali zvečer je skočil zajec preko meje.

"Skrij me! Pomagaj mi!" je klicel. "Kmetov pes mi je za petami."

"Zlezi tukaj pod mejo," je rekel repinec. "in potem te skrijem."

"Ne zdiš se mi ravno sposoben za to," je odvrnil zajec, "ali v sili si mora vsakdo pomagati, kakor more."

In skril se je za mejo.

"Zato bi mogel vzeti nekaj semenja seboj na polje," je prosil repinec, odločil nekatere od svojih mnogih glavie in jih obesil na zajca.

Kmalu na to je pridiral pes.

"Tu je!" je začepetal repinec in z enim skokom je bil zajec preko meje in v rži.

"Ali si videl zajca, repinec?" je vprašal pes. "Čutim, da sem prestar za lov! Na eno oko sem popolnoma slep in moj nos ne najde več sledu."

"Videl sem ga," je odvrnil repinec. "in če mi storiš uslugo, ti pokažem kje tiči."

Pes je bil pripravljen ustreči in repinec mu je spustil nekaj semenskih glavie in hrbet in mu rekel:

"Počohaj si nekoliko hrbet bo ograji tam na polju, da odpa-

de moje seme. Ampak zajca ne išči tukaj; ravno pred kratkim časom sem ga videl teči v gozd."

Pes se je odergljal ob ograji, da je seme padlo na polje; potem je dirjal proti gozdu.

"Zdaj sem vsaj poskrbel za moje seme!" je rekel repinec in se smehljaj zadovoljno. "Kako pa si pomagajo osat, regrat, zvončica in mak, to vеди ljubi Bog!"

(Dalje prihodnjič.)

Najnovejša mehiška "revolucija" se je izgubila.

Mexico City, Mehika, 6. febr. — Vladne čete, ki so bile poslana v državo Vera Cruz, da potlačijo revoluto, katero vodi "general" Miguel Aleman, ne morejo najti rebelnih čet.

Rožna dolina na Bolgarskem propada.

Sofija, 6. febr. — Glasovita bolgarska Rožna dolina, ki proizvaja 90 odstotkov svetovnega pridełka atarja (fine dišeče vode), je v nevarnosti propasti. Več kot polovica nasadov je okužena po neki boleznii in grmiči se suše.

Davek na monokel v Nemčiji.

Berlin, 5. febr. — Socialisti v Berlinu zahtevajo visok davek na monokle na temelju, da monokel predstavlja poginjeni militarizem in oficirsko kasto padlega kajzerja. Nekatera mesta v južni Nemčiji že imajo davek na monokel.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tužnim srecem naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem, da je nemila smrt pretrgala nit življenja

LOVRENC ZUPANU

dne 19. jan. 1922, ko je šel na delo ga je lokomotiva M. & W. železnice prerezala na štiri dele. Pokojni bil je star 43 let, doma iz Gorje pri Bledu, v Združenih državah je bil 15 let. Bil je skrben oče in dober soprog, ter povsod zelo priljubljen. Pokopan je bil po civilnem obredu na Morgantown, W. Va. Bil je član lokalnih unije U. M. W. of America, J. S. K. J. društ. št. 55 v Uniontown, Pa. in društva št. 291 S. N. P. J. v Smithfield, Pa. Najlepše se zahvaljujem vsem, ki so nam pomagali v teh žalostnih urah nesreče, kakor tudi J. Vozelnu, M. Kunčiču za krasen venec še posebno se zahvalim članom društva "Slovenski Rožmarin" št. 388, S. N. P. J. za krasni venec in za veliko vdeležbo pri pogrebu. Še enkrat iskrena hvala vsem skupaj. Tebi nepozabni soprog in oče pa kličemo: počivaj mirno! Žalujoci ostali: Matilda Zupan, soproga, Stanley, Matilda, Lovrene, Anna, John, Elizabeth, Frank in Alojzija, otroci, Morgantown, W. Va.

PRINESLO DOBER USPEH.

Mr. Andrew Koval iz Streator, Ill., piše:

August 30, 1919
"H. H. Von Schlick, President, Marvel Products Company, Pittsburgh, Pa.

Čenjeni gospod:

"Vam pošiljam svoto \$1.25 za zavoj vašega slavnega Bolgarskega krvnega čaja. Mi ga vsem priporočamo ker se hitro izkaže, da prinaša uspehe. Bolniki potrebujejo vedno to zdravilo proti bolnemu želodcu, jetram, obistim in krvne nevednosti. Samo uprašajte še danes vašega lekarnarja po Bolgarskem krvnem čaju in prične pot k zdravju. Ljudem, ki žive na deželi kjer ni lekarn, pošljemo dragevolje velik zavoj poštine prosto in jamčeno za \$1.25, ali 3 za \$3.15 ali 6 za \$5.25. Naslov je: H. H. Von Schlick, President, 8 Marvel Building, Pittsburgh, Pa.

(Adv.) Feb. 7.

Za kuhanje piva doma

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poiskajte in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Grocinarji, sladčinarji in v prodajalne železnice dame primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

BABICA
Mrs. Chas. Stevens,
2831 W. 10th Street, Indianapolis, Ind.
Daje posebno pozornost za vse porode.
Pokličite na Telefon Belmont 4072 za
vsak slučaj potrebe. Zmerna cena.